

۱۳۰۷

دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

دانشکده مهندسی مکانیک

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

گرایش تبدیل انرژی

عنوان پایان نامه

تحلیل آزمایشگاهی تأثیر پارامترهای ورودی و شرایط کاری بر مدیریت آب در هیل سوختی غشاء پلیمری

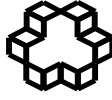
نگارش:

محرر ضابطی نسب

استاد راهنما:

دکتر مہرزاد شمس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تأسیس ۱۳۰۷

دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

تأییدیه هیأت داوران

هیأت داوران پس از مطالعه پایان نامه و شرکت در جلسه دفاع از پایان نامه تهیه شده تحت عنوان :

تحلیل آزمایشگاهی تأثیر پارامترهای ورودی و شرایط کاری بر مدیریت آب در پیل سوختی غشاء پلیمری

توسط محرم رضا شمی نسبصحت و کفایت تحقیق انجام شده را برای اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته مهندسی مکانیک-

تبدیل انرژی در تاریخ 8 بهمن ماه 92 مورد تأیید قرار دادند.

1- استاد راهنما دکتر مرزاد شمس امضاء

2- استاد مشاور دکتر امضاء

3- استاد ممتحن دکتر محمد قاسمی امضاء

4- استاد ممتحن دکتر رامین روشندل امضاء

5- نماینده تحصیلات تکمیلی دکتر محمد قاسمی امضاء

تأسیس ۱۳۰۷

دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

اظهارنامه دانشجو

اینجانب **مهرضا شمس‌نسیب** دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته **مهندسی مکانیک** گرایش تبدیل

انرژی دانشکده **مهندسی مکانیک** دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی گواهی می‌نمایم که تحقیقات

ارائه شده در پایان‌نامه با عنوان:

تحلیل آزمایشگاهی تأثیر پارامترهای ورودی و شرایط کاری بر مدیریت آب در پیل سوختی غشاء پلیمری

با راهنمایی استاد/اساتید محترم **دکتر مرزا شمس** توسط شخص اینجانب انجام شده است. صحت و

اصالت مطالب نگارش شده در این پایان‌نامه مورد تأیید می‌باشد. در مورد استفاده از کار دیگر

محققان به مرجع مورد استفاده اشاره شده است. به علاوه گواهی می‌نمایم که مطالب مندرج در

پایان‌نامه تاکنون برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی توسط اینجانب یا فرد دیگری در هیچ جا

ارائه نشده است و در تدوین متن پایان‌نامه چارچوب (فرمت) مصوب دانشگاه را به طور کامل رعایت

کرده‌ام.

امضاء دانشجو:

تاریخ:

حق طبع، نشر و مالکیت نتایج

- 1- حق چاپ و تکثیر این پایان نامه متعلق به نویسنده و استاد/استادان راهنمای آن می باشد. هرگونه تصویربرداری از کل یا بخشی از پایان نامه تنها با موافقت نویسنده یا استاد/استادان راهنما یا کتابخانه دانشکده مهندسی مکانیک دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی مجاز می باشد.
- 2- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی می باشد و بدون اجازه کتبی دانشگاه به شخص ثالث قابل واگذاری نیست.
- 3- استفاده از اطلاعات و نتایج موجود پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد.

تقدیم به

پدر و مادر ارجمندم

که حامیان واقعی من در زندگی اند

و

برادرم

که همواره در طول زندگی، تکیه گاه من در مواجهه با مشکلات و وجودش مایه دلگرمی من

است

تقدیم به

همسر مهربانم

که گرانباترین کوهری است که در زندگی یافته‌ام

و

پدر و مادر، همسرم

که مرا، همچون فرزند خویش در جمع خود پذیرا شدند

شکر و قدردانی:

از دست و زبان که بر آید کز عهده شکرش به در آید

ستایش خدایی را سزا است که مراسم و احوال انجام این تحقیق نمود و یاری کرد تا در جهت ارتقاء اندیشه جرعه ای ناپنیر از دریای حقیقت موجود، در ظرف وجود جاگیرد و گام ناپنیری در اعلا این مرز و بوم برداشته شود. اما "من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق"

پیشبرد این پایان نامه را بدیون الطاف عزیزانی، هستم که سایه و بایسته است از زحمات ایشان شکر و قدردانی کنم. در ابتدا لازم میدانم از استاد عزیز جناب آقای دکتر مهرزاد شمس و دوست گران قدر جناب آقای دکتر مایون کنگانی بسیار سپاس گذاری نمایم چرا که بدون راهنمایی های ایشان اتمام این پایان نامه بسیار مشکل می نمود و نقش اصلی را در هدایت این پایان نامه داشته اند.

از اساتید محترم جناب آقای دکتر محمد قاسمی و دکتر رامین روشن دل که قبول زحمت فرموده و داوری این پایان نامه را به عهده گرفتند سپاس فراوان دارم.

چکیده

به منظور دستیابی به حداکثر توان در پیل، مدیریت مناسب آب امری ضروری می‌باشد. وجود آب زیاد سبب پدیده آب گرفتگی می‌شود درحالی‌که کمبود آب خشک شدن غشا را در پی دارد. در کار حاضر هدف بررسی پارامتریک عوامل تأثیرگذار بر عملکرد پیل در دو حالت پایا و گذرا می‌باشد. نرخ استوکیومتری، رطوبت نسبی و دمای رطوبت زنی برای هر دو سمت آند و کاتد به عنوان پارامترهای مورد مطالعه در نظر گرفته شده‌اند. در هر مرحله از آزمایش‌ها منحنی قطبش و رفتار گذرای پیل ترسیم می‌گردد و در نهایت به منظور انجام مطالعه‌ای دقیق‌تر در زمینه تاثیر شرایط کاری مختلف بر عملکرد پیل، روش طراحی آزمایش مورد استفاده قرار می‌گیرد. در هنگام انجام تست گذرا از سمت کاتد پیل عکس‌برداری انجام می‌پذیرد و در تحلیل رفتار گذرای پیل از تکنیک پردازش تصاویر برای تشخیص محتوای آب سمت کاتد استفاده می‌شود و نرخ آب پوشانیبه صورت نسبت مساحت آب موجود در کانال به مساحت کانال تعریف می‌شود. نتایج حاصل نشان می‌دهد که توان تولیدی پیل رابطه مستقیم با میزان آب موجود در سمت کاتد دارد. با افزایش نرخ آب پوشانی توان تولیدی پیل افزایش می‌یابد اما هنگامی که میزان آب زیاد شود به دلیل وقوع پدیده آب گرفتگی توان به شدت کاهش می‌یابد. همچنین مشاهده می‌شود که با افزایش نرخ استوکیومتری و دمای کاری محتوای آب در سمت کاتد کاهش می‌یابد درحالی‌که افزایش رطوبت واکنش‌دهنده‌ها انباشتگی آب در این سمت را در پی دارد. بررسی عملکرد پایا و گذرای پیل در شرایط کاری مختلف نشان می‌دهد که نرخ استوکیومتری و رطوبت نسبی دارای مقدار بهینه می‌باشند درحالی‌که با افزایش دما عملکرد پیل کاهش می‌یابد.

واژه‌های کلیدی: پیل سوختی غشای پلیمری، مدیریت آب، جریان چند فازی، آب گرفتگی در پیل سوختی غشای پلیمری، بررسی پارامتریک.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1	1-مقدمه
1.....	1-1 پیلسوختی.....
1.....	۲-۱ پیلسوختیغشایپلیمری.....
2.....	1-2-1 لایهکاتالیست.....
3.....	2-2-1 غشا.....
8.....	3-2-1 لایهنفوذگاز.....
8.....	3-1 واکنش‌هایپیل.....
9.....	4-1 منحنیقطبش.....
10.....	1-4-1 افتفعال‌سازی.....
11.....	2-4-1 افتاهمیک.....
14.....	3-4-1 افت‌هایغلظتی.....
15.....	5-1 مدیریت‌آبدرپیلسوختی.....
20.....	6-1 طراحی‌آزمایش.....
20.....	1-6-1 روش‌هایکلیطراحی‌آزمایش.....
21.....	2-6-1 مراحلطراحی‌آزمایش.....
22.....	3-6-1 طرح‌هایعاملیرایج.....
22.....	4-6-1 طراحی‌آزمایشعاملی.....
23.....	5-6-1 تحلیلازمایش‌ها.....
28.....	6-6-1 روشرویهپاسخ.....
29.....	7-1 طراحی‌آزمایشدرپیلسوختی.....
29.....	8-1 روشیکعاملدرهرزمان.....
31.....	9-1 هدفازانجامپروژهحاضر.....

33		
33	تأثير نر خاستو کيو متر بېر عملکر د پيلسوختی	1-2
34	بررسی تأثیر رطوبت نسبی بر عملکرد پیلسوختی	2-2
36	بررسی تأثیر دما بر عملکرد پیلسوختی	3-2
37	طراحی آزمون مایشدر پیلسوختی	4-2
40	تجهیزات و روش‌های آزمون مایشها	
40	مشخصات پیل	1-3
42	مجموعه دستگاه‌های آزمون مایش	2-3
43	شرایط آزمون مایشگاهی	3-3
44	سیستم تصویری بردار یونور پردازی	4-3
48	بررسی پارامترهای تأثیرگذار بر عملکرد پایا و گذرایی پیل به کمک تکنیک پردازش تصویر	
48	مقدمه	1-4
49	استوکیومتری	2-4
51	بررسی تأثیر استوکیومتری نسبت آند و کاتد بر منحیتوان پیل	1-2-4
59	جمع‌بندی چگونگی تأثیر استوکیومتری بر عملکرد پیل	2-2-4
60	رطوبت نسبی	3-4
60	تعریف رطوبت نسبی	1-3-4
61	رطوبت نسبی در پیل سوختی	2-3-4
62	تأثیر رطوبت نسبی بر سینتیک و اکسایش پیل سوختی	3-3-4
62	بررسی تأثیر رطوبت نسبی آند و کاتد بر عملکرد پیل	4-3-4
67	بررسی رفتار گذرایی پیل در رطوبت نسبی‌های مختلف	5-3-4
73	جمع‌بندی چگونگی تأثیر رطوبت نسبی بر عملکرد پیل	1-3-4
74	بررسی تأثیر دما بر عملکرد پیل	4-4
75	تأثیر دما بر افت اکتیواسیون	1-4-4
76	تأثیر دما بر مقاومت سلول و افت اهمیک	2-4-4

78.....	تأثير دما بر انتقال جرم مدرونی و نیلوفات های غلظتی	3-4-4
80.....	جمع بندی چگونگی تأثیر دما بر عملکرد پیل	4-4-4
83	5 بررسی پارامترهای تأثیر گذار بر عملکرد پیل سوختی با استفاده از روش طراحی آزمایش	
83.....	مقدمه	1-5
102.....	جمع بندی چگونگی تأثیر شرایط کار بر عملکرد پیل با استفاده از روش طراحی آزمایش	2-5
105	6 جمع بندی و پیشنهادات	
105.....	جمع بندی چگونگی تأثیر پارامترهای مختلف بر عملکرد پیل	1-6
107.....	ارائه پیشنهادات	2-6

فهرست جداول

صفحه		عنوان
22	..... داده‌های عمومی برای آزمایش‌های تک عاملی	جدول 1-1
24	..... جدول تحلیل واریانس برای حالت تک پارامتری	جدول 1-2
26	..... داده‌ها برای رگرسیون خطی چندگانه	جدول 1-3
40	..... خصوصیات پیل سوختی	جدول 3-1
43	..... شرایط آزمایشگاهی به هنگام بررسی هر پارامتر	جدول 3-2
44	..... خصوصیات دوربین سرعت بالای CASIO EX-F1	جدول 3-3
71	..... تأثیر افزایش رطوبت نسبی بر پارامترهای مختلف در پیل	جدول 4-1
78	..... تأثیر افزایش دما بر پارامترهای مختلف در پیل	جدول 4-2
81	..... پارامترهای ورودی و سطوح آن‌ها	جدول 5-1
81	..... آزمایش‌های پیشنهادی طرح مرکب مرکزی	جدول 5-2
82	..... جدول آنالیز واریانس بر اساس عوامل p و F	جدول 5-3
83	..... ضرایب رگرسیون	جدول 5-4
96	..... جدول شرایط کاری بهینه پیشنهادی به روش رویه پاسخ	جدول 5-5
98	..... میزان انحراف بین مقدار پیش‌بینی شده و آزمایش	جدول 5-6

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
2	شکل 1-1 نمای کلی پیلسوختی غشای پلیمری [2].....
3	شکل 1-2 اجزای لایه کاتالیست [3].....
4	شکل 1-3 نمودار تغییرات محتوای بستر حسب فعالیت بستر اساساً برابطه با دمای واکنش.....
5	شکل 1-4 مکانیزمهای انتقال آلودگی [8].....
6	شکل 1-5 تغییرات رسانایی بستر حسب محتوای بستر اساساً برابطه با پیشنهاد دمای واکنش.....
7	شکل 1-6 تغییرات رسانایی بستر حسب محتوای بستر در دماهای مختلف بر اساس رابطه پیشنهادی دمای واکنش.....
10	شکل 1-7 نمودار قطبش [14].....
13	شکل 1-8 نمایش لایه کاتالیست و غشا.....
17	شکل 1-9 تغییرات نفوذ آبر در دمای 50°C بر حسب محتوای بستر برای دماهای بالا و پایین.....
18	شکل 1-10 نمایش کلی پدیده‌های انتقال آلودگی پیلسوختی [20].....
28	شکل 1-11 نمونه‌های از طرح‌های پیوسته و منحنی‌های طراز متناظر آن.....
40	شکل 3-12 بلوک سیسیبا پوشش سطوح.....
41	شکل 3-13 ابعاد کانال‌های جریانی نسبتاً دندانه‌دار.....
42	شکل 3-14 تجهیزاتی در دسترس.....
43	شکل 3-15 تصویر شماتیک مجموعه‌های آزمایشگاهی.....
43	شکل 3-16 تصویر کانال‌های جریانی نسبتاً دندانه‌دار و محلول‌رود و خروجی جریانی گاز.....
46	شکل 3-17 سیستم نورپردازی.....
51	شکل 4-18 نمودار توان محتوای بستر حسب ماندراستو کیومتری 1/6 آندو کاتد.....
52	شکل 4-19 نمودار توان محتوای بستر حسب ماندراستو کیومتری 1/6 آند.....
53	شکل 4-20 نمودار توان محتوای بستر حسب ماندراستو کیومتری 3/4 آند.....
54	شکل 4-21 نمودار توان محتوای بستر حسب ماندراستو کیومتری 1/6 کاتد.....
55	شکل 4-22 نمودار توان محتوای بستر حسب ماندراستو کیومتری 3/4 کاتد.....
56	شکل 4-23 مقایسه هم‌زمان تأثیر گذار یا ستو کیومتری آندو کاتد بر توان محتوای آبپیل.....
58	شکل 4-24 نمودار توان محتوای بستر حسب ماندراستو کیومتری 2/5 آند.....
63	شکل 4-25 نمودار قطبش توانی پیل در رطوبت نسبی صفر آند.....
64	شکل 4-26 نمودار قطبش توانی پیل در رطوبت نسبی 100٪ آند.....
68	شکل 4-27 نمودار توان محتوای بستر حسب ماندراستو کیومتری صفر آند.....

- شکل 28-4 نمودار توان محتوای آببر حسب زمان در رطوبت نسبی 100٪ آند 70
- شکل 29-4 نمودار توان محتوای آببر حسب زمان در رطوبت نسبی صفر کاتد 71
- شکل 30-4 نمودار توان محتوای آببر حسب زمان در رطوبت نسبی 100٪ کاتد 72
- شکل 31-4 نمودار قطبش در دماهای مختلف 76
- شکل 32-4 نمودار توان محتوای آببر حسب زمان در دماهای مختلف 78
- شکل 33-5 نمودار اثرات اصلی 87
- شکل 34-5 نمودار اثرات متقابل پارامترها بر یکدیگر 88
- شکل 35-5 کانتور توان بر حسب دما و رطوبت نسبی کاتد در استو کیومتر یکم آند و کاتد 89
- شکل 36-5 کانتور توان بر حسب دما و رطوبت نسبی کاتد در استو کیومتر بیالای آند و کاتد 90
- شکل 37-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد در دما و استو کیومتر بیالای آند 91
- شکل 38-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یکا تدماد در استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد کم 92
- شکل 39-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یکا تدماد در استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد متوسط 93
- شکل 40-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یکا تدماد در استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد بالا 94
- شکل 41-5 کانتور توان بر حسب رطوبت نسبی کاتد و استو کیومتر یور در دما و استو کیومتر یکا تدماد کم 95
- شکل 42-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد در استو کیومتر یکا تدماد یکا ریمتوسط 96
- شکل 43-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد در استو کیومتر یکا تدماد یکا ریبالا 96
- شکل 44-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد 97
- شکل 45-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد 98
- شکل 46-5 کانتور توان بر حسب استو کیومتر یور رطوبت نسبی کاتد 99
- شکل 47-5 شرایط کار بیپهنه پیشنهادی به روش ر و بیپاسخ به همراه پیشبینی توان تولیدی 100
- شکل 48-5 نمودار توان بر حسب زمان بر اساس شرایط پیشنهادی هر و بیپاسخ 100
-

فصل اول

مقدمه

1 مقدمه

1-1 پیل سوختی

پیل سوختی ابزاری برای تبدیل انرژی است که در آن انرژی شیمیایی واکنش دهنده‌ها به صورت مستقیم و در طی فرایندی گرمازا به انرژی الکتریکی تبدیل می‌شود. سوخت در سمت آند و اکسید کننده در سمت کاتد جریان دارد. واکنش الکتروشیمیایی در الکتروود و در حضور الکترولیت انجام می‌پذیرد. چگالی جریان پیوسته و بدون قطع شدگی در پیل نتیجه واکنش پیوسته واکنش دهنده‌ها می‌باشد. پیل‌های سوختی بسته به جنس الکترولیت، محدوده دمایی کارکرد و مقیاس کاربرد به انواع مختلف تقسیم‌بندی می‌شوند.

عموماً بازدهی تبدیل انرژی در پیل‌های سوختی حتی از بازدهی تئوری موتورهای احتراق داخلی نیز بیشتر است. علاوه بر این، نبود قطعات متحرک، چگالی توان بالا و دوام زیاد، آن‌ها را برای محدوده وسیع‌ای برنامه‌های کاربردیتولید انرژی مناسب ساخته است.

در طول دهه‌های گذشته نگرانی‌های زیست‌محیطی و وضع قوانین قوی‌تر باعث توجه بیشتر به پیل سوختی شده. همچنین پیشرفت‌های اخیر در زمینه پیل‌های غشای پلیمری، هزینه راه‌اندازی این نوع پیل را به صورت قابل توجهی کاهش داده و آن را قابل رقابت با تکنولوژی‌های جدید ساخته است.

۲-۱ پیل سوختی غشای پلیمری^۱

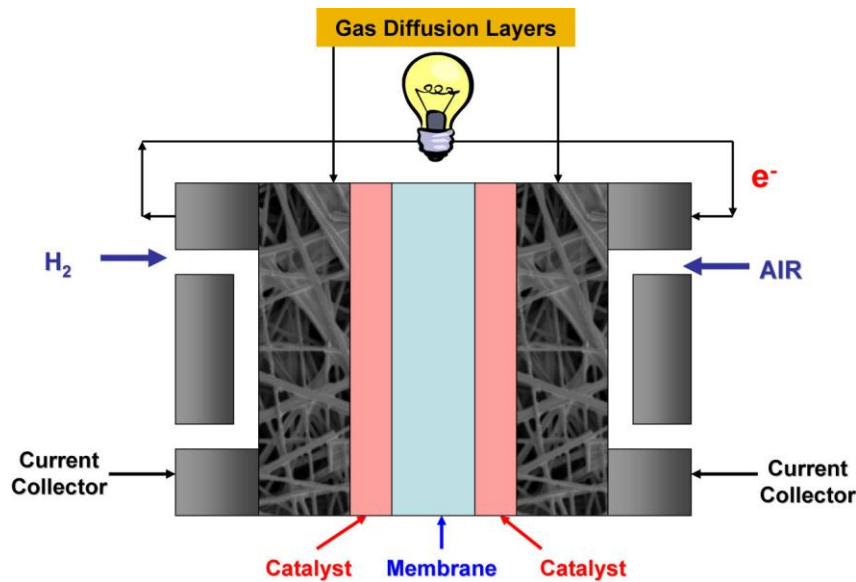
از آنجایی که مصرف هیدروژن خالص هیچ‌گونه آلاینده‌ای از جمله دی‌اکسید کربن و گازهای گلخانه‌ای تولید نمی‌کند، گزینه‌ای مناسب برای کاربردهای حمل و نقل به شمار می‌رود [1]. در سال‌های اخیر غشاهای پلیمری به منظور استفاده به عنوان الکترولیت سیستم‌های پایه هیدروژنی^۲ به صورت قابل توجهی گسترش یافته‌اند. پیل سوختی که از غشای رسانای یونی^۳ به عنوان الکترولیت استفاده می‌کند به عنوان پیل سوختی غشای پلیمری شناخته می‌شود.

¹ PEMFC

² Hydrogen-based systems

³ Proton-conducting membrane

غشا، لایه کاتالیست، لایه نفوذ گازی سه قسمت عمده پیل سوختی هستند. در شکل 1-1 نمای کلی پیل که شامل این سه قسمت است، نشان داده شده است.

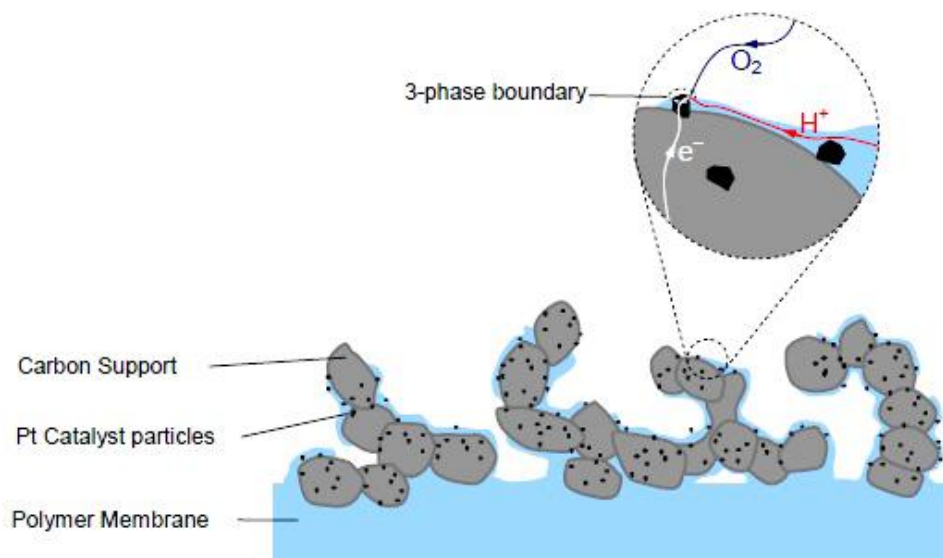

شکل 1-1 نمای کلی پیل سوختی غشای پلیمری [2]

1-2-1 لایه کاتالیست

لایه کاتالیست بخشی از پیل سوختی است که بین غشا و لایه متخلخل قرار دارد. این واحد رسانای الکتریکی است و واکنش‌های شیمیایی در آن اتفاق می‌افتد. محیط کاتالیست باید متخلخل باشد که به ذرات گاز اجازه حرکت آسان به منظور انجام واکنش را بدهد، دارای رسانایی الکتریکی و یونی باشد که بتواند الکترون‌های آزادشده همچنین پروتون‌ها را از طریق یون‌ها انتقال دهد. بنابراین واکنش در لایه کاتالیست در مرز سه فاز جامد¹، یون² و گازی³ انجام می‌شود. هر ناحیه از کاتالیست که شامل این سه فاز باشد را سایت واکنش⁴ گویند. در لایه کاتالیست سمت کاتد به دلیل ترکیب هیدروژن و اکسیژن در سایت‌های واکنش آب تولید می‌شود. از آنجایی که آب تولیدی از ورود اکسیژن به سایت‌های واکنش جلوگیری می‌کند و عملکرد پیل را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد، شرایط کاری باید به گونه‌ای تنظیم باشد که این آب سریعاً تخلیه شود.

¹Solid
²Ionomer
³Void
⁴Reaction site

شکل 1-2 اجزای لایه کاتالیست [3]

2-2-1 غشا

غشا در بین دو لایه کاتالیست آند و کاتد قرار دارد. وظیفه اصلی آن انتقال یون‌های و جلوگیری از ترکیب زود هنگام گازهای واکنش دهنده است [4]. بنابراین ویژگی‌های مهم غشا را می‌توان رسانایی بالایی یونی، قابلیت جلوگیری از ترکیب واکنش دهنده‌ها و پایداری بالای مکانیکی و شیمیایی دانست.

1-2-2-1 رسانایی یونی

رسانایی یونی غشا را می‌توان تابعی از محتوای آب، دما و ساختار آن دانست.

✓ ساختار غشا

ساختار غشا تا حد زیادی وابسته به مکان‌های بار¹ آن است. این مکان‌ها بار مخالف یون‌ها را دارند. برای اینکه یک غشا رسانایی بالایی داشته باشد باید تعداد مکان‌های بار و فضاهای خالی آن ثابت باشد. افزایش تعداد مکان‌های بار رسانش یونی غشا را بالا می‌برد اما باعث ناپایداری پلیمر می‌شود. پلیمرها معمولاً فضای خالی ثابتی دارند.

¹Charge site

افزایش فضای خالی به یون‌ها این اجازه را می‌دهد که به راحتی در پیل حرکت کنند. دیگر مکانیزم حرکت یون-ها درون غشا از طریق چسبیدن به مولکول‌های آبی است که از غشا عبور می‌کنند.

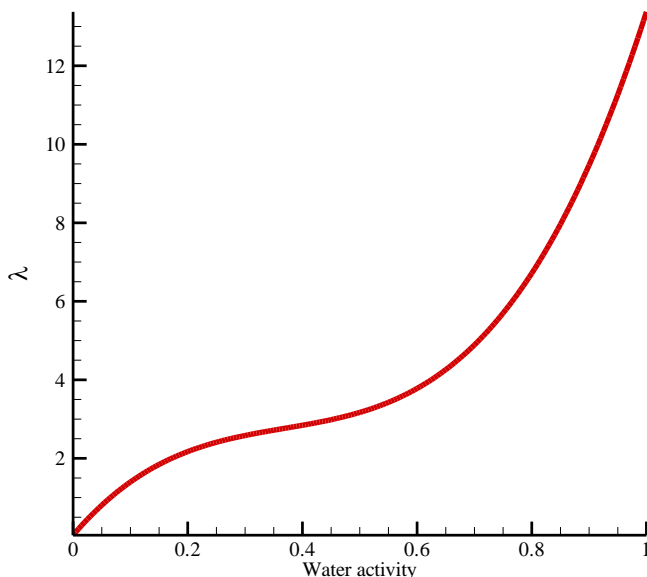
✓ محتوای آب

با افزایش میزان آب غشا رسانایی یونی آن افزایش می‌یابد. محتوای آب غشا را می‌توان به صورت زیر تعیین کرد.

$$\lambda = \frac{N_{H_2O}}{N_{SO_3H}} \quad (1)$$

که صورت کسر تعداد مولکول‌های آب و مخرج آن نشانگر تعداد مولکول‌های پرسولفونیک اسید است. از رابطه فوق می‌توان نتیجه گرفت که λ نشانگر تعداد مولکول‌های آب جمع شده در اطراف یک مولکول پرسولفونیک اسید است. به دست آوردن محتوای آب از رابطه (1-1) امکان‌پذیر نیست. زاوودینسکی فرمول تجربی زیر را پیشنهاد داده است [5].

$$\lambda = 0.043 + 17.18a - 39.85a^2 + 36a^3 \quad (2)$$

شکل 1-3 نمودار تغییرات محتوای آب بر حسب فعالیت آب بر اساس رابطه زاوودینسکی